

KUHMO KORPISALMI SYLVÄJÄNNIEMI 2 JA 3 [30-31]

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus 1984

Esa Suominen

KUHMO, KORPISALMI, SYLVÄJÄNNIEMI 2 JA 3
 - kivikautisen asuinpaikan koekaivaus 1984

Kunta: Kuhmo

Kylä: Korpisalmi (kirkonkylä)

Tila: Pappila RNro 25:82

Maanomistaja: Kuhmon seurakunta

Peruskartta: 4413 05 Kuhmo

Paikan koordinaatit: x = 7115 60 (Sylväjänniemi 2)

y = 477 00

z = 163

x = 7115 48 (Sylväjänniemi 3)

y = 477 25

z = 164

Kaivauksen aikana tehdyt löydöt: 22580:1 - 54, diar. 22.11.1984

Aiemmat löydöt ja tutkimukset: KM 20937:1 - 2, kvartsia. Matti Huurre,
 tark. 1980

KM 20938, kvartsia, Matti Huurre,
 tark. 1980

Sivut 6 ja 7 ovat kertomukseen liittyviä karttoja.

Sivut 8-10 ovat kertomukseen liittyviä kuvatauluja.

Luettelo kartoista ja valokuvista on kertomuksen lopussa s. 5

Kuhmon kotiseutulautakunta varasi 20 000 markan määrärahan kesällä 1984 Kuhmossa tehtäviä arkeologisia kaivauksia varten. Määrärahalla päätettiin tutkia koekaivauksena kirkonkylän lähellä olevia kohteita, joista oli tavattu merkkejä muinaisjäännöksestä. Koekaivauksia johtamaan museovirasto määräsi allekirjoittaneen, kartanpiirtäjänä oli fil. yo. Simo Vanhatalo, kaivajiksi Kuhmon kunta palkkasi kahdeksan kuhmolaista nuorta. Maastotyöt tehtiin 2.- 13.7.1984.

Koekaivaukset ajoitettiin Sylväjänniemestä, tarkoituksena oli tutkia myös muita kohteita, mutta kun löytöjä tuli niemestä hyvin laajalta alalta, katsottiin parhaaksi keskittyä vain tähän alueeseen. Sylväjänniemi on kirkonkylän pohjoispuolella, Lammasjärvässä oleva itäkaakkoon pistävä noin 3 km pituinen ja 0,5 km leveä havumetsää kasvava niemi. Kirkonkylästä niemen erottaa kapeimmillaan 300 - 400 m leveä salmi. Sylväjänniemen eteläisimmässä kohdassa on tutkittu kivi- ja metallikautinen asuinpaikka, Sylväjänniemi 1 (nro 29 Kuhmon kiinteiden esihistoriallisten muinaisjäännösten luettelossa, ks. Mikko Perkon kaiv. kert. v. 1980 top. ark.).

Edellisestä noin 0,6 km itäkoilliseen, niemen itäkärjessä olevalta hiekkarannalta on löytynyt hieman kvartssia, paikalle on annettu nimi Sylväjänniemi 3 (nro 31 Kuhmon kiinteiden muinaisjäännösten luettelossa), tästä 0,4 km länsiluoteeseen, niemen pohjoisrannalla olevan hietikkoalueen liepeiltä on löytynyt myös kvartssia, tälle kohteelle on annettu nimi Sylväjänniemi 2 (no 30 Kuhmon kiinteiden esihistoriallisten muinaisjäännösten luettelossa). Sylväjänniemi 3 sijaitsee 1,6 km Kuhmon kirkosta koilliseen.

Kaivaus aloitettiin Sylväjänniemi 3:sta, niemen itäkärjen eteläosasta, jonka hiekkarannalla oli näkyvissä kvartsi-iskoksia. Tarkoituksena oli selvittää muinaisjäännöksen laajuus ja kunto, pintalöytöjen perusteella se vaikutti melko pienialaiselta. Niemen poikki paalutettiin pohjois-etelä -suuntainen peruslinja noin 10 - 30 m päähän vesirajasta. Sitä käytettiin koordinaatiston x-akselina ja sille annettiin arvo $y = 1000$. Eräälle pisteelle linjan eteläpäässä annettiin arvo $x = 100$. X-akselilla arvot kasvoivat pohjoiseen, y-akselilla itään. Korkeusmittausten kiintopisteenä käytettiin peruslinjan eteläpäässä ollutta maakiveä, sen sijainniksi koordinaatistossa tuli noin 109/1000. Kiintopisteen korkeus merenpinnasta oli 163.87 m, se laskettiin Koposen saaren (Kuhmo no 9) v. 82 kaivauksessa käytetystä kiintopisteestä (ks. Esa Suomisen kaiv. kert. top. ark.). Rantatörmään ja sen läheisyyteen kaivettiin aluksi viisi 2 x 2 m koeruutua, mutta kun muinaisjäännösalue osoittautui oletettua laajemmaksi, siirryttiin harvassa oleviin 1 x 1 m koekuoppiin. Näin tutkittiin niemen itäosa ja pohjoisranta aina Sylväjänniemi 2:een saakka. Koekuopat sijoitettiin koordinaatistoon laajalla metsää kasvavalla tutkimusalueella lähinnä 50 m mittaa ja suuntimakompassia käyttäen, tämä oli nopeaa ja osoittautui myös hyvin tarkaksi. Kaivamiseen käytettiin lapiota ja kaivauslastaa, kaivaminen pyrittiin suorittamaan 10 cm kerroksina. Kaivauksesta piirrettiin yleiskartta 1:1000. Kaivauksen lopuksi kuopat peitettiin.

Sylväjänniemessä maa oli rantojen lähellä ja itäkärjessä hieman laajemmaltikin, 164 ja 165 korkeuskäyrien välille saakka soistunutta, se kavoit korkeaa suopursua ja mäntyä, aivan rantatörmässä varsinkin itäkärjessä oli myös tiheää pensaikkaa. Turve oli tällä alueella pak-sua, 10 - 20 cm, sen alla oli tiheässä suurehkoja kiviä, joiden väleissä oli harmaata hiekkaa ja savea. Ylempänä niemessä kasvoi kuivaa mänty-

metsää, jossa turve oli vain muutaman sentin paksuinen. Turpeen alla oli tavallisesti 5 - 20 cm kerros harmaata hiekkaa, joka syvemmällä muuttui ruskeaksi, joissain kohdin, varsinkin syvemmällä oli myös savea tai saven sekaista hiekkaa. Hiekan joukossa oli paikoin sorakiviä. Niemen itäosa oli asumaton, mutta ihmisen toiminnasta siellä oli muistona joitain epämääräisiä kaivantoja ja kumpuja.

Löytöinä Sylväjänniemestä saatiin pääasiassa kvartsi-iskoksia, kaikkiaan 997 kpl, lisäksi löytyi 4 kvartsiesinettä, 2 kvartsista raaka-ainemöhkälettä sekä hiotun reikäkiven puolikas, koeruudusta 126/1000 otettiin talteen siitä löytyneet 11 järvimalmin palasta. Löydöt tulivat suurelta osin turpeen alla olleesta harmaasta hiekasta, jonkin verran myös syvempääkin. Ranta-alueella löydöt olivat kivien väleissä, esimerkiksi reikäkiven puolikas niemen itäkärjessä, kuopassa 161/999, täällä löytöjä oli myös syvemmällä kuin ylempänä niemessä. Lähes rantahiekalle kaivetussa koeruudussa 104/1006 löytöjä oli noin 70 cm syvyyteen ja lähes yhtä syvälle niitä oli ruudussa 108/995, näiden ruutujen profiileissa saattoi erottaa erillisiä hiekkakerroksia, ilmeisesti muistona vedenpinnan vaihteluista. Keskimäärin kuopat kaivettiin 35 - 50 cm syvyisiksi, rannassa joidenkin kuoppien kaivaminen jätettiin kesken suurten kivien vuoksi.

Mitään selvää kulttuurimaata ei havaittu yhdessäkään kuopassa, ei myöskään liesiä tai muita kiinteitä muinaisjäännöksiä. Joidenkin kuoppien profiileissa harmaa hiekka vaikutti ehkä hieman likaantuneelta, tämä saattoi olla luontainenkin ilmiö.

Löytöalue niemen itäosassa osoittautui hyvin laajaksi, se käsitti niemen itäkärjen ja etelärantaa ilmeisesti yhtenäisesti yli 100 m matkan. Etelärannalla oli 150 - 200 m kohdalla jyrkempi rinne, johon tehdystä koekuopasta ei löytynyt selviä iskoksia, mutta sen länsipuolella löytöalue näytti jälleen jatkuvan. Löytöalue etelärannalla ja itäkärjessä ulottui noin 45 m päähän rannasta 166 - 167 m korkeuskäyrien vaiheille. Pohjoisrannalle tehdyistä koekuopista löytyi vain jokin yksittäinen iskos, lukuunottamatta kuoppaa 338/727, jossa kvartsia oli runsaasti. Kyseinen koekuoppa sijaitsi rantahietikon lähellä, Sylväjänniemi 2:ssa, sen ympärille tehdyistä kuopista ei kunnon iskoksia löytynyt,

niitä ei havaittu myöskään rantahiekassa.

Sylväjänniemeeseen kaivettiin 41 1 x 1 m koekuoppaa ja viisi 2 x 2 m koeruutua, näin tutkittiin niemen itäpäätä 200 - 200 x 150 m suuruinen alue eli ehkä noin 20 000 m² ja tämän lisäksi etelärantaa noin 100 m matkalta ja pohjoisrantaa noin 350 m matkalta. Sylväjänniemen itäpäässä, Sylväjänniemi 3:ssa oli laaja löytöalue, joka lännessä jatkui kaivetun alueen ulkopuolelle. Sylväjänniemen pohjoisrannalla, Sylväjänniemi 2:ssa löytöalue näyttää olevan alaltaan melko pieni.

Helsingissä 31.12.1984

Esa Suominen

Luettelo kertomukseen liittyvistä kartoista:

- s. 6 ote peruskartasta 4413 05 Kuhmo 1:20000, painettu 1975, A4.
s. 7 yleiskartta 1:500, A2.

Luettelo kertomukseen liittyvistä negatiiveista:

- 61317 (k. 4) Sylväjänniemen itäpää, Sylväjänniemi 3. NNE.
61318 (k. 1) Maisema Pitkäsaaren rannasta. Vasemmalla Sylväjänniemi, keskellä Kuposensaari, oikealla kirkonkylän Ruukinrantaa. W.
61320 (k. 2) Sylväjänniemi Uitontien päästä. S.
61321 Sylväjänniemi. E.
61322 - 61323 Panoraamakuva, vasemmalla Kuposensaari, oikealla Sylväjänniemi. E.
61324 - 61327 (k. 5) Panoraamakuva Sylväjänniemi 3:sta. W.
61328 (k. 7) Koekuoppa 161/999, josta löytyi reikäkiven puolikas. E.
61329 (k. 6) Sylväjänniemen etelärantaa, koekuoppaa 140/900 kaivetaan. NNE.
61330 (k. 8) Sylväjänniemi 2. Kuvan keskellä kaivetaan koekuoppaa 333/747. E.
61331 (k. 3) Kaivauksen työntekijät. Vasemmalta: Simo Vanhatalo, Pekka Puustinen, Raili Raassina, Timo Komulainen, Katri Heikkinen, Maija-Liisa Pulkkinen, Virva Haverinen, Kirsi Komulainen ja Tuija Komulainen.

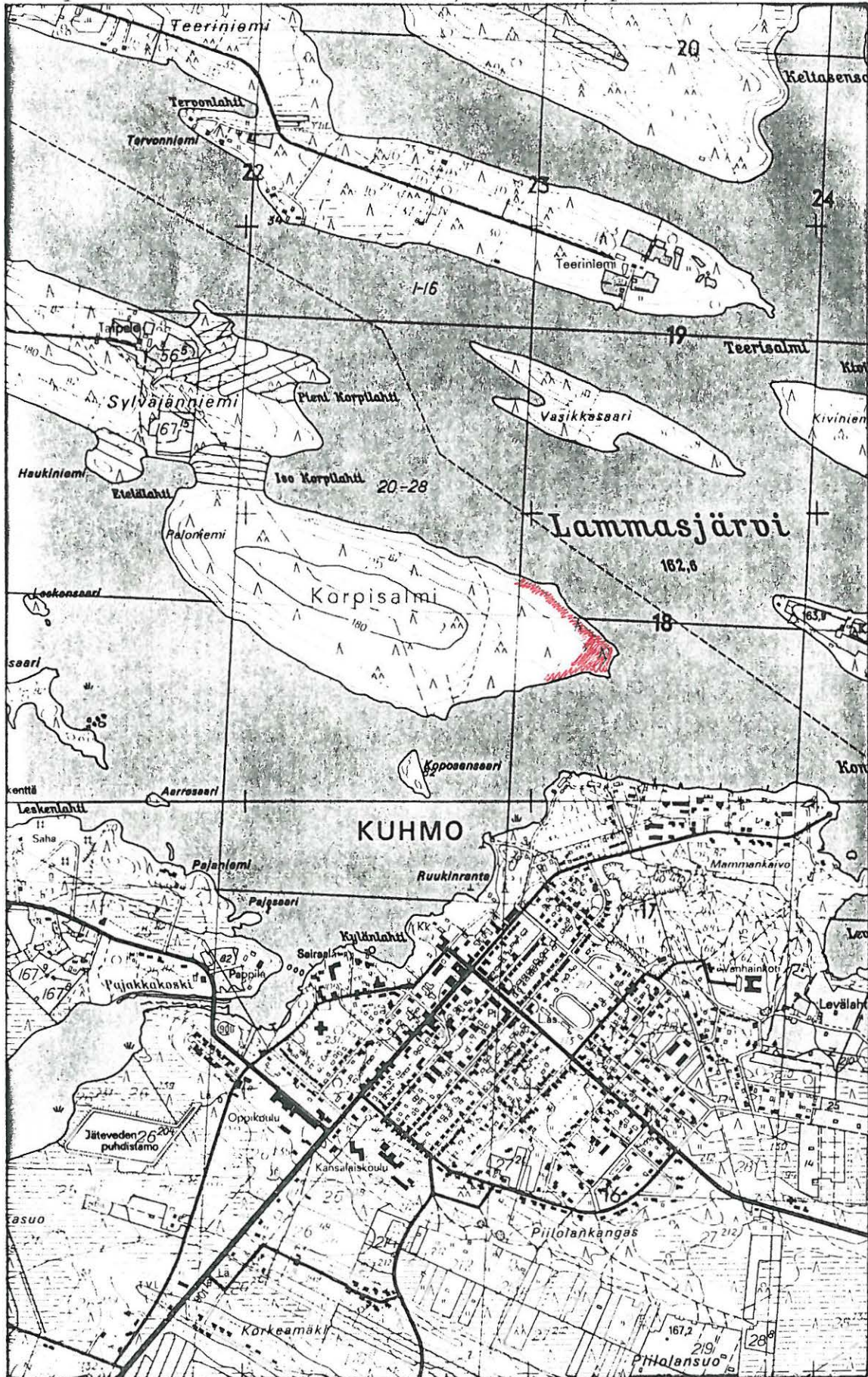
Valok. Esa Suominen 1984

Luettelo kertomukseen liittyvistä diakuvista:

- 8856 Maisema Pitkäsaaren rannasta, vasemmalla Sylväjänniemi, keskellä Kuposensaari, oikealla kirkonkylän Ruukinrantaa. W.
8857 Sylväjänniemi Uitontien päästä. S.
8858 Sylväjänniemi 3. NNE.

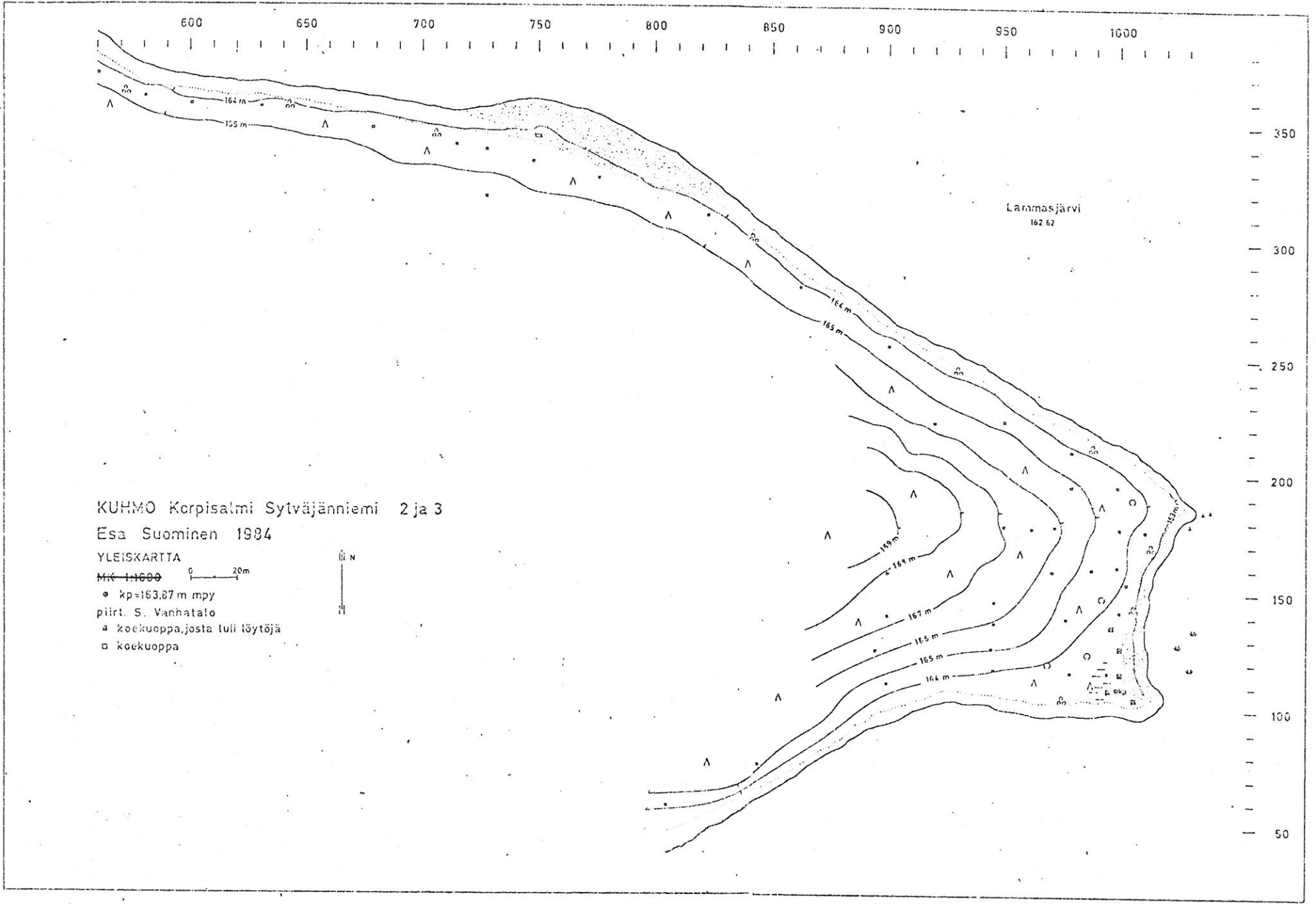
Valok. Esa Suominen 1984

Ote peruskartasta 4413 05 Kuhmo, 1:20000, painettu 1975

Handwritten red mark

tutkimusalue

KUHMO Korpisalmi Sytväjänniemi 2 ja 3

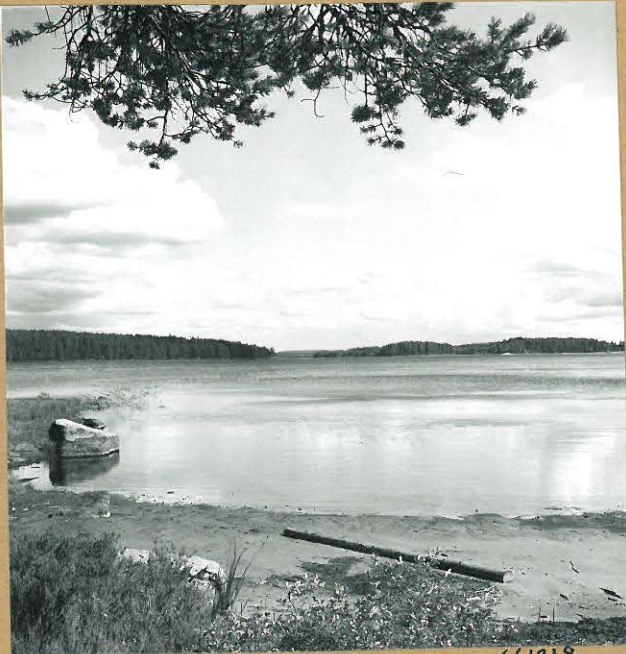
Esa Suominen 1984

YLEISKARTTA
MK 1:1600

- $x_p=163.87$ m mpy
- ▲ koekuoppa, josta tuli löytöjä
- koekuoppa

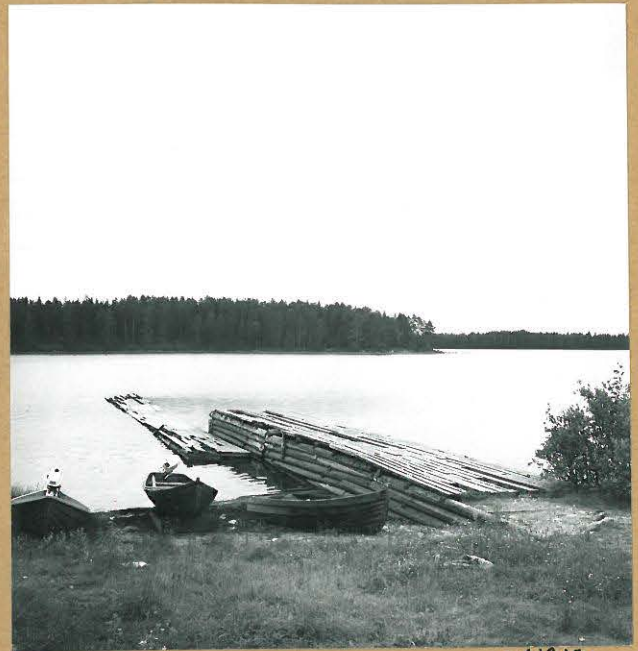

KUHMO Korpisalmi Sylväjärniemi 2 ja 3

§ 61318

1. Maisema Pitkäsaaren rannalta. Vasemmalla Sylväjärniemi, keskellä Korpisen saari, oikealla kirkonkylän Ruukinranta. W.

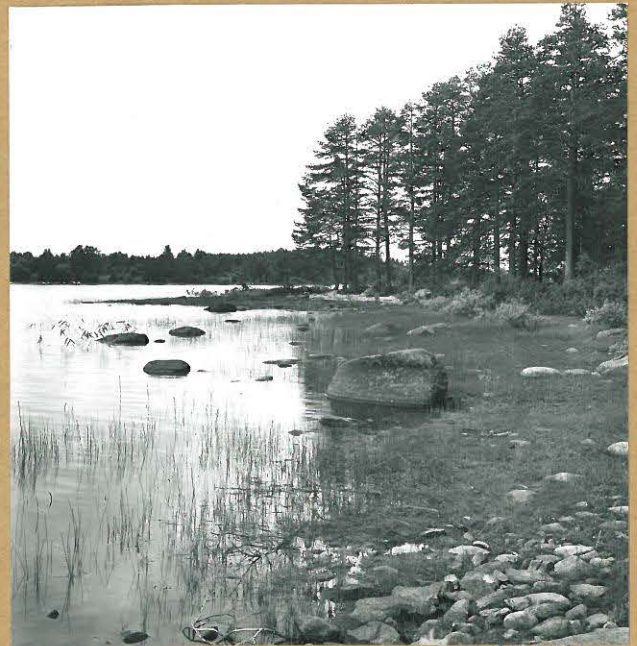
§ 61319

2. Sylväjärniemi Vitontien päästä. S.

§ 61331

3. Kainauksen työntekijät, vasemmalla: Simo Vanhatalo, Pekka Puustinen, Raili Raassina, Timo Komulainen, Katri Heikkinen, Marja-Liisa Peltokinen, Vira Haverinen, Kirsi Komulainen ja Tuija Komulainen.

§ 61317

4. Sylväjärniemi 3. MNE.

KUHMO Korpisalmi Sylväjänniemi 2 ja 3

f61324
5. Sylväjänniemen itäosa. W.

f61325

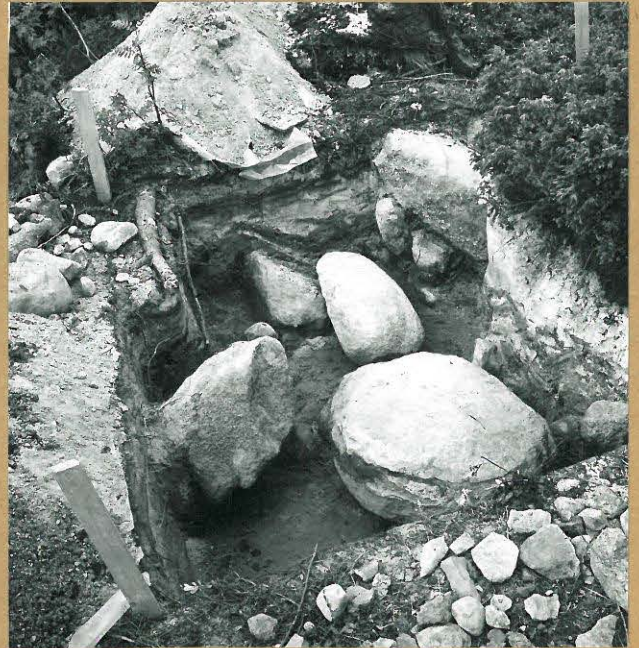
f61326

f61327

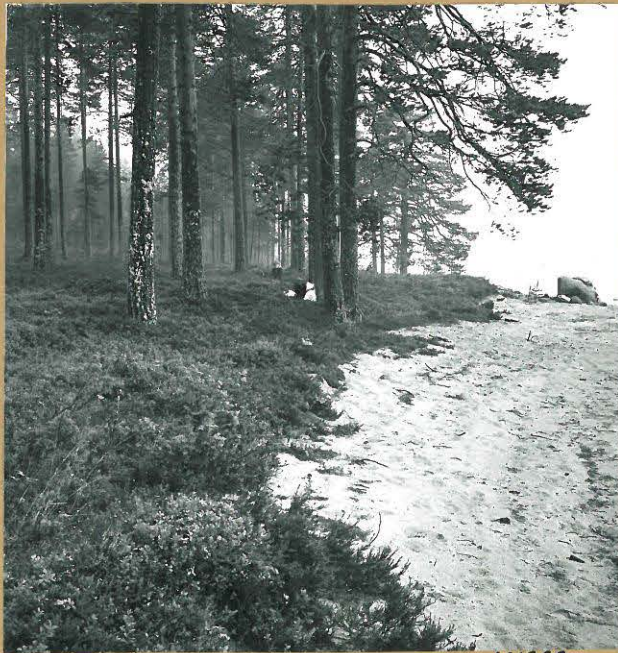
KUHMO Korpisalmi Sylväjänniemi 2 ja 3

6. Sylväjänniemen etelärantaa,
^{FC1329}
 koekuoppaa 140/900 kaivetaan.
 NNE.

7. Koekuoppa 161/999, josta löytyi
^{FC1328}
 reikäkiven puolikas. E.

8. Sylväjänniemi 2. Kivan ^{FC1330} keskellä
 kaivetaan koekuoppaa 333/747. E.